

Kapitalenheter kan ge australiensiska kooperativ finansiella muskler

Det finns stora skillnader mellan lagstiftningen om kooperativt företagande i olika länder. Det är alls inte självklart att en föreningslag innehåller regler om förlagsinsatser och emissionsinsatser på samma sätt som i Sverige. Båda dessa finansieringsinstrument har visat sig vara värdefulla särskilt för de stora svenska föreningarna.

När efterlikvider och återbärningar till en del kan behållas inom föreningen såsom emissionsinsatser, stärks föreningens balansräkning utan att medlemmens likviditet försämras, eftersom emissionsinsatserna kan köpas och säljas på en marknad. Genom att utge förlagsinsatser kan föreningen få in ett stabilt kapital från medlemmar och andra investerare, och omsättningsbarheten garanterar att innehavet finns hos de, som har rätta riskpreferenser, avkastningskrav och planeringshorisonter.

STOR VALFRIHET

Nu har de australiensiska föreningarna fått tillgång till finansieringsinstrument, som kan fungera som de svenska. I den federala föreningslagen har införts paragrafer om något, som benämns Cooperative Capital Units, nedan kallade kapitalenheter. År 2009 kom dessa regler in i föreningslagen för Western Australia, men lagen ger så mycket frihet åt föreningarna att endast få föreningar har vågat bestämma sig för hur de ska inkludera reglerna i sina stadgar. Därför ville fyra forskare från denna den västligaste delstaten undersöka vad kapitalenheter kan bidra med.

Eftersom lagen tillåter så stor variationsrikedom, började forskarna med att ta reda på vad kunniga personer anser. Det gjordes i form av en Delfistudie, vilket innebar att forskarna valde ut en panel med åtta nationella och internationella juridiska och finansexperter, som i omgångar fick reagera på vad de andra experterna anser. När alla hade reagerat på vad alla andra hade sagt, fick experterna ge sina omdömen vad gäller ägandet av kapitalenheterna, medlemsdemokratien, handeln med enheterna och kapitalersättningen.

En kompletterande datainsamling gjordes genom en workshop, i vilken de 39 deltagarna var främst styrelseledamöter och topp tjänstemän från kooperativa föreningar. Dessa personer fick diskutera med varandra inom sex fokusgrupper, där de fick stöta och blöta sina uppfattningar om kapitalenheter.

SVENSKA PARALLELLER

Det finns tydliga paralleller mellan de australiensiska kapitalenheterna och de svenska emissions- och förlagsinsatserna. Kapitalenheterna är värdepapper, som erbjuds till en förenings medlemmar. Innehavet ger ingen rösträtt. De australiensiska kapitalenheterna kan bokföras som antingen egenkapital eller obligationer, men i tillfälle av likvidation är de en särskild mellanform.

När en förening ska utge kapitalenheter, ska det finnas ett prospekt, som anger villkoren, bland annat hur avkastningen ska bestämmas och om det nya kapitalet ska användas av föreningen i dess helhet eller till en specifik verksamhetsgren eller projekt.

TRE MÖJLIGA FORMER

Studien pekar på att särskilt tre utformningar av kapitalenheterna är lämpliga för föreningar down under. Den första är att medlemmar får kapitalenheter i anslutning till sin samhandel med föreningen. Dessa, som motsvarar svenska emissionsinsatser, ska inte ge rösträtt. Styrelsen bestämmer vilken kapitalavkastning som ska ges. De ska kunna handlas med till marknadspriser och säljas till ickemedlemmar, eftersom en större grupp av potentiella ägare leder till högre marknadsvärde.

Den andra möjligheten är att föreningen utger nya kapitalenheter, som kan köpas av medlemmar, och som i sin tur kan säljas vidare till ickemedlemmar. Det är inte lämpligt att styrelsen beslutar om avkastningen och inte heller bör en fast avkastning utlovas, utan kapitalavkastningen ska antingen vara en minsta procentsats med möjlighet till bonus, som bestäms av styrelsen, eller också ligga på nivå med vad liknande investeringar ger på marknaden.

POSITIVA FORSKARE

För det tredje kan en förening sälja kapitalenheter för att få kapital till speciella projekt. Då spelar det ingen roll om köparna är medlemmar eller andra. Avkastningen bör vara relaterad till lönsamheten i projektet.

Forskarna är mycket positiva. Kapitalenheterna kan ge medlemmarna del i föreningens värdetillväxt, ge föreningen ett stabilt kapital, öka föreningens samlade kapital och öka medlemmarnas vilja att handla med föreningen. Detta stämmer väl med slutsatserna med de studier av Lantmännens och Södra Skogsägarnas förlags- och emissionsinsatser som gjorts av forskare vid SLU.

Vill du läsa mera?

E.A. Mamouni Limnios, J. Watson, T. Mazzarol & G.N. Soutar, (2016). Financial instruments and equity structures for raising capital in co-operatives, *Journal of Accounting & Organizational Change*, 12 (1), 50–74. <http://dx.doi.org/10.1108/JAOC-01-2013-0006>

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala

